

Ứng dụng thuyết kinh nghiệm của John Dewey trong tổ chức hoạt động học theo hướng trải nghiệm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi tại Trường mầm non 9, Quận Tân Bình

Nguyễn Song Hà Ny, Võ Thị Hồng Lam*

*Trường Đại học Sư phạm TP HCM

Received: 10/7/2024; Accepted: 16/7/2024; Published: 2/8/2024

Abstract: *Experiential learning is increasingly being researched and widely applied in preschools as it not only meets the demands for educational innovation and promotes children's holistic development but also offers practical benefits for their present and future lives. However, to effectively organize experiential activities for preschoolers in general, and for 5-6-years-old kindergarteners at The 9 Preschool, Tan Binh District, Ho Chi Minh City in particular, the educators need to have a deep understanding of John Dewey's experiential learning theory, particularly his argument that 'education is a growth from within, out of experience and for experience' (Dewey, 2022).*

Keywords: *Experiential learning, John Dewey 2022, 5-6-years-old kindergarteners*

1. Đặt vấn đề

Học bằng trải nghiệm đã và đang được các nhà giáo dục quan tâm, nghiên cứu và áp dụng rộng rãi trong các trường mầm non. Đây được xem là một trong những cách học mang lại hiệu quả tích cực cho trẻ (Hoàng Thị Phương, 2016). Cách học này không những giúp trẻ phát triển khả năng phán đoán, suy luận và phát huy khả năng tiềm ẩn của mỗi cá nhân (Nguyễn Mạnh Tuấn, Hoàng Thị Nga, 2019) mà còn gắn kết các kỹ năng, kiến thức lĩnh hội vào việc giải quyết vấn đề có ý nghĩa đối với cuộc sống thực của mỗi người (Dewey, 2022). Đồng thời, học bằng trải nghiệm cũng đáp ứng yêu cầu về đổi mới phương pháp giáo dục cho trẻ mầm non của Bộ Giáo dục và Đào tạo nước ta. Tuy nhiên, để thực hiện tốt việc tổ chức các hoạt động học theo hướng trải nghiệm cho trẻ, các nhà giáo dục cần hiểu rõ về thuyết kinh nghiệm của John Dewey với luận điểm then chốt "Giáo dục là sự phát triển bên trong kinh nghiệm, của kinh nghiệm, do kinh nghiệm và vì kinh nghiệm". Trong bài viết này, nhóm tác giả sẽ phân tích, làm rõ thuyết kinh nghiệm của John Dewey và ứng dụng thuyết kinh nghiệm của ông trong tổ chức hoạt động học theo hướng trải nghiệm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường Mầm non 9, quận Tân Bình, TP Hồ Chí Minh.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Lý thuyết của John Dewey về giáo dục dựa vào kinh nghiệm

Luận điểm bao trùm cả thuyết kinh nghiệm của

Dewey nằm trong chính câu nói nổi tiếng của ông về giáo dục: "Giáo dục chính là bản thân cuộc sống" (Education is life itself). Ông tin rằng việc học chính là quá trình trẻ tích cực tham gia trải nghiệm các hoạt động trong chính cuộc sống của mỗi người và hình thành kinh nghiệm mới cho bản thân. Do đó, việc học không phải là thụ động nghe giảng để tiếp thu mà là chủ động tìm tòi, tự trải nghiệm, thực hành giải quyết các vấn đề trong cuộc sống thực.

Mặc dù Dewey đã chỉ ra rằng kinh nghiệm có tính tăng trưởng nhưng ông cũng đã khẳng định chỉ những kinh nghiệm mang tính giáo dục mới có ý nghĩa. Chính vì vậy, Dewey cho rằng, để giúp trẻ hình thành các kinh nghiệm mang tính giáo dục, người giáo viên cần biết dựa vào luận điểm: "Giáo dục là sự phát triển bên trong kinh nghiệm, của kinh nghiệm, do kinh nghiệm và vì kinh nghiệm" (Dewey, 2022) trong việc xây dựng kế hoạch và tổ chức các hoạt động học.

Thứ nhất, giáo dục là sự phát triển bên trong kinh nghiệm, của kinh nghiệm. Điều này có nghĩa rằng các hoạt động giáo dục cần được xây dựng dựa vào kinh nghiệm của trẻ. Dewey chỉ rõ các nhà giáo dục cần xác định những kinh nghiệm hiện có của trẻ và định hướng các hoạt động trải nghiệm sao cho trẻ được có cơ hội thực hành, vận dụng những kinh nghiệm trẻ đang có để hình thành những kinh nghiệm mới mang tính giáo dục (kiến thức, kỹ năng mới) nhằm giúp trẻ giải quyết các vấn đề trong cuộc sống ở hiện tại và khi lớn lên.

Thứ hai, giáo dục do kinh nghiệm. Ngoài tính tăng trưởng như đã đề cập, Dewey cho rằng kinh nghiệm còn có tính tương tác. Kinh nghiệm mới được hình thành bằng bởi sự tác động giữa những yếu tố bên ngoài và yếu tố bên trong của mỗi người. Điều này có nghĩa rằng kinh nghiệm được hình thành khi trẻ thực hành tương tác với các hoạt động bên ngoài, tương tác với những người xung quanh và đồng thời, bên trong trẻ diễn ra quá trình suy ngẫm, phản tư lại hoạt động bên ngoài. Do đó, trẻ cần phải được tương tác với trong môi trường, những người xung quanh theo nhiều cách khác nhau và trải qua quá trình suy ngẫm bên trong để hình thành nghiệm mới. Thế cho nên, các nhà giáo dục cần định hướng và thiết kế các hoạt động mang tính giáo dục dựa trên những kinh nghiệm trẻ đã có để mỗi trẻ đều có cơ hội tương tác và thực hành theo khả năng. Hay nói cách khác, giáo viên cần tạo ra môi trường, đưa trẻ vào bối cảnh xã hội với các hoạt động trải nghiệm phù hợp, vừa mang tính vừa sức vừa mang tính vừa sức để mỗi cá nhân trẻ được tương tác và thực hành theo cách riêng nhằm hình thành kinh nghiệm mới mang tính giáo dục.

Thứ ba, giáo dục vì kinh nghiệm. Điều này một lần nữa khẳng định mục tiêu của các hoạt động dạy và học là nhằm giúp trẻ tăng trưởng những kinh nghiệm mang tính giáo dục. Giáo dục không những hướng đến việc giúp trẻ có được nhiều trải nghiệm ý nghĩa từ cuộc sống, bộc lộ năng lực tiềm ẩn bên trong cá nhân mà là quá trình liên tục tái kiến tạo và tái tổ chức lại kinh nghiệm để làm tăng thêm ý nghĩa của kinh nghiệm và nâng cao năng lực vận dụng kinh nghiệm đã có để trẻ tự giải quyết các vấn đề xảy ra sau đó (Giản Tư Trung, 2021).

2.2. Xây dựng kế hoạch tổ chức hoạt động học theo hướng trải nghiệm cho trẻ 5-6 tuổi tại Trường mầm non 9, Quận Tân Bình dựa trên thuyết kinh nghiệm của John Dewey

2.2.1. Các bước lập kế hoạch tổ chức hoạt động học theo hướng trải nghiệm.

Dựa trên những luận điểm trong thuyết kinh nghiệm của John Dewey, nhóm tác giả đã xây dựng các bước lập kế hoạch tổ chức các hoạt động học theo hướng trải nghiệm cho trẻ 5-6 tuổi tại trường Mầm non 9, Quận Tân Bình như sau:

Bước thứ nhất:

Xác định mục tiêu và nội dung chương trình Giáo dục Mầm non của Bộ Giáo dục và Đào tạo cho trẻ 5-6 tuổi. Đây chính là những kinh nghiệm mang

tính tính giáo dục cần hình thành cho trẻ.

Bước thứ hai:

Xây dựng và tổ chức các hoạt động học theo hướng trải nghiệm để giúp trẻ hình thành kinh nghiệm mang tính giáo dục. Trong bước này, giáo viên cần xác định những kinh nghiệm đang có (kiến thức, kỹ năng hiện có) của trẻ, quan sát những vấn đề trẻ quan tâm trong cuộc sống thực, hoặc các kinh nghiệm (mục tiêu) mới cần hướng đến để đưa ra các hoạt động trải nghiệm phù hợp với nhu cầu và khả năng của trẻ. Giáo viên khuyến khích trẻ tham gia thực hành, tương tác để hình thành kinh nghiệm mới có ý nghĩa.

Bước thứ ba:

Suy ngẫm và phản hồi. Giáo viên khuyến khích trẻ thảo luận, chia sẻ về những trải nghiệm của trẻ ở bước hai để giúp trẻ có cơ hội phản hồi và hình thành kinh nghiệm mới từ trải nghiệm của mỗi người.

2.2.2. Tổ chức một hoạt động học theo hướng trải nghiệm cho trẻ 5-6 tuổi tại Trường mầm non 9, Quận Tân Bình.

Bối cảnh: Cả lớp cùng trò chuyện về những hoạt động cuối tuần với gia đình. Mỗi trẻ đều có lượt chia sẻ về những hoạt động của mình và hầu hết các trẻ trong lớp quan tâm đến hoạt động dựng lều của X. Do đó, giáo viên và trẻ xây dựng và tiến hành kế hoạch hoạt động “Dựng lều”.

Kế hoạch tổ chức hoạt động học theo hướng trải nghiệm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

Hoạt động: Dựng lều

Số lượng trẻ: 16 trẻ

Cách tiến hành

Bước đầu tiên:

Giáo viên xác định những kinh nghiệm trẻ đã có về hoạt động dựng chiếc lều, đồng thời định hướng những kinh nghiệm mới (dựa vào chương trình đã xây dựng), mang tính giáo dục sẽ được hình thành thông qua quá trình dựng lều. Những kinh nghiệm mới được thể hiện qua kiến thức, kỹ năng của kế hoạch.

Kiến thức: Nói tên công dụng và chức năng của chiếc lều; biết bộ phận và vật liệu có thể xây dựng chiếc lều; biết chọn địa điểm dựng lều phù hợp (bằng phẳng); khám phá môi trường tự nhiên các loại lá, vật liệu tự nhiên có thể làm lều.

Kỹ năng: Kỹ năng làm việc nhóm hợp tác với bạn bè, lắng nghe và chia sẻ ý kiến để cùng hoàn thành chiếc lều; kỹ năng phối hợp giữa tay và mắt, giúp trẻ phát triển kỹ năng vận động tinh và thô; kỹ năng

giải quyết vấn đề; kỹ năng lắp ghép các bộ phận của lều sao cho lều vững hoặc sử dụng công nghệ để tìm kiếm cách một chiếc lều; kỹ năng tư duy sáng tạo, trang trí chiếc lều hoặc dùng lều để chơi các trò chơi tưởng tượng, câu chuyện.

Thái độ: Trẻ vui vẻ, hứng thú khi làm những chiếc lều và biết trân trọng chiếc lều của trẻ hoặc của nhóm.

Bước thứ hai:

Sau khi xác định các kinh nghiệm mới cần lĩnh hội, giáo viên cần đưa ra hoạt động trải nghiệm, chuẩn bị các nguyên liệu cho hoạt động học và cho trẻ (hoặc nhóm trẻ) tiến hành trải nghiệm. Giáo viên khuyến khích trẻ lựa chọn địa điểm dựng lều và cho trẻ dùng các nguyên vật liệu sẵn có (dây buộc, cây trúc, tàu lá dừa, lá sake, tàu lá chuối, vải, vải bố, giấy ...) hoặc tìm kiếm thêm các nguyên liệu khác. Trẻ có thể sử dụng công cụ tìm kiếm để xem cách xây lều và trẻ (hoặc nhóm trẻ) xây dựng các loại lều theo ý tưởng của trẻ.

Bước cuối cùng:

Giáo viên cho từng trẻ chia sẻ với cả lớp về những điều trẻ phát hiện được trong quá trình dựng lều. Đây chính là lúc trẻ hình thành những kinh nghiệm mới từ trải nghiệm của bản thân và học hỏi từ sự tương tác với các bạn. Trẻ có thể sử dụng những chiếc lều làm được để chơi theo ý thích hoặc sáng tạo các câu chuyện và đóng kịch.

Phân tích kết quả của hoạt động dựng lều

Từ hoạt động trên cho thấy giáo viên đã ứng dụng đúng thuyết kinh nghiệm và thực hiện theo các bước trong việc lập kế hoạch tổ chức hoạt động học theo hướng trải nghiệm. Song song đó, trẻ được thực hành các trải nghiệm về cách dựng lều và lĩnh hội được các kiến thức, kinh nghiệm mới. Từ thực tiễn ứng dụng thuyết kinh nghiệm của John Dewey trong tổ chức hoạt động học theo hướng trải nghiệm, nhóm tác giả nhận thấy rằng việc ứng dụng thuyết kinh nghiệm của John Dewey vào tổ chức hoạt động học theo hướng trải nghiệm đã giúp trẻ phát huy khả năng tư duy độc lập, sáng tạo, khả năng hợp tác chia sẻ, kỹ năng giải quyết các vấn đề... đây cũng được xem là những kỹ năng cần thiết cho người học ở thế kỉ 21 (Đặng Thành Hưng, 2002).

2.2.3. *Kết quả ứng dụng thuyết kinh nghiệm của John Dewey trong tổ chức hoạt động học theo hướng trải nghiệm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi tại trường Mầm non 9, Quận Tân Bình.*

Với các bước xây dựng kế hoạch rõ ràng và thử nghiệm tổ chức các hoạt động học theo hướng trải nghiệm, cho thấy quan điểm “Giáo dục là sự phát triển bên trong kinh nghiệm, của kinh nghiệm, do kinh nghiệm và vì kinh nghiệm” được thực hiện một cách đúng đắn và hiệu quả. Trẻ chủ động học được những kinh nghiệm mới mang tính giáo dục bằng cách tự làm, liên tục thực hành, tương tác và trao đổi và mang tính thực tiễn.

3. Kết luận

Việc tổ chức các hoạt động học tập theo hướng trải nghiệm cho trẻ 5-6 tuổi là điều cần thiết, phù hợp với đặc điểm tâm sinh lý và nhu cầu phát triển của trẻ. Các biện pháp tổ chức hoạt động học theo hướng trải nghiệm giúp khơi dậy sự tò mò, ham học hỏi, tính tích cực, chủ động lĩnh hội kinh nghiệm giáo dục trong cuộc sống một cách hiệu quả. Ứng dụng thuyết kinh nghiệm của Dewey vào tổ chức các hoạt động học theo hướng trải nghiệm đã góp phần nâng cao chất lượng công tác giáo dục và mang lại hiệu quả tích cực cho trẻ tại trường Mầm non 9, Quận Tân Bình. Học tập trải nghiệm với ưu thế trong việc tạo cơ hội cho trẻ được thử nghiệm và thực hành; tìm hiểu và khám phá; vận dụng kiến thức để giải quyết các vấn đề trong cuộc sống thực là phương pháp dạy và học tối ưu có thể vận dụng trong tổ chức dạy học các môn khoa học tự nhiên để hình thành cho trẻ năng lực tư duy phản biện, hợp tác và sáng tạo, đồng thời giúp trẻ tự tin giải quyết vấn đề trong cuộc sống, đây cũng được xem là những kỹ năng cần thiết cho mỗi người trong một thế giới không ngừng thay đổi.

Tài liệu tham khảo

1. Dewey, J. (2022). *Kinh nghiệm và giáo dục. Experience and Education.* (Phạm Anh Tuấn, Dịch). NXB Tri thức.
2. Đặng Thành Hưng. (2002). *Dạy học hiện đại: Lí luận, biện pháp, kỹ thuật.* Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội.
3. Giản Tư Trung (2021). *Sự phạm khai phóng (thế giới, Việt Nam và tôi).* NXB IRED.
4. Nguyễn Mạnh Tuấn, Hoàng Thị Phương (2017). *Thực trạng tổ chức hoạt động trải nghiệm ở trường mầm non.* Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt tháng 12, 20-23.
5. Nguyễn Thị Nga (2019). *Phát triển khả năng suy luận cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động khám phá khoa học.* Luận án tiến sĩ Khoa học giáo dục, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam.